

Comuna Mărgău

- Județul Cluj -

Obiceiuri si tradiții

2012-11-13 15:05:28

OBICEIURI DE CRACIUN

Cronica Margaului

"In trecutul nu prea indepartat de sarbatorile Craciunului aveam un frumos obicei pe care il mostenisem din mosi stramosi. Astazi cu mari regrete putem constata ca din tot ce a fost frumos prea puțin a mai ramas, din farmecul si bucuriile cu care tot poporul asteptam cu nerabdare aceste sarbatori despre care se poate spune ca sunt cele mai frumoase, mai distractive si mai placute atat pentru cei mai in varsta dar mai ales pentru tineret care isi asteptau cu mare nerabdare ursitorile lor ravnite, soarta viitorului lor, a vieții de mai tarziu a lor. Dupa cum am spus mai sus am parasit farmecul frumuseții, distracțiile, mangaierile sufletesti, etc. si ne-am alaturat cu totul modernismului utopic pe care l-am luat ca pe ceva nou in care ne avantam fara prea multe prejudecați de unde nu ne vom intoarce.

In trecut tineretul, flacaii cei mai capabili si mai indrazneți, inca cu saptamani inainte de Craciun se interesau pentru muzica buna pentru sarbatorile Craciunului, Anului Nou si Boboteaza ca sa aiba petrecere mai buna, mai placuta.

Aci la noi in Margau intotdeauna au fost flacai mai pretențiosi si se credeau pe buna dreptate indreptățiti pentru ca era si comuna ca atare dintre cele mai frumoase, mai mare si mai vestita. Comuna intotdeauna era impartita in trei sectoare: josani, susani si orate si de asta ca eram flacai mulți aveam trei jocuri la Craciun si trei echipe de muzicanți in fiecare sector. In satul nostru am avut si muzicanți mai bunisori, dar cu timpul cum au mai imbatranit unii, au mai murit dintre ei asa ca isi angajau din timp muzicanți straini platiți cu bani grei dar nu conta dar odata numai era Craciunul pe an asa ca se acoperea cheltuielile prin punerea de taxe pe fecior ca si pe fete si treaba mergea struna. Feciorul sau feciorii care angajau muzicanți erau si casieri cari in seara respectiva, in ajun, faceau micul recensamant cam cați feciori si cate fete sunt in sectorul respectiv si fixau taxa pentru fiecare si la colindat in seara de Craciun care dura toata noaptea se incasa banii pentru muzica si alte spese si cheltuieli facute cu ei. Angajau caruța cu patru cai cu clopote pe cai si impanați cu brazi caruța si caii cand mergeau dupa muzicanți de-ți era mai mare dragul sa-i privesti. Seara, mai devreme pe cand soseau cu muzica asteptau tineretul tot ca pe nu stiu ce musafiri de pe alte planete, voiosi sa auda cum canta si cum se vor impaca cu ei. Se organizau imediat cu toții si mergeau la preotul satului si le facea molitva, o rugaciune inainte de plecarea la colindat. Aci toate sectoarele pe rand, dupa molitva la colindat se forma un fel de comitet din feciori care trebuia sa ramana pana dimineața si in ziua urmatoare sa dea ajutor casierului si al tarustelui. Dimineața se facea bilanțul rodul muncii de o noapte, banii rezultați. Colindatul se facea pe randul satului din casa in casa unde era flacau si fata. Flacaul platea cu ceva mai mult decat fata.

Frumusețea acestei nopți de Craciun consta in petrecerea țaranului roman. Nu exista casa unde sa nu aiba lampa aprinsa toata noaptea aproape si in care sa nu auzi colindand atat la batrani dar mai ales la cei mai tineri, nu puteai strabate o suta, doua de metri pe drum fara sa te intalnesti cu dragalasii de copiii cu steaua lor purtata cu atata grija si placere, colorata cu culorile

noastre na?ionale, si pe cei mai marisori cu "viflaimul" lor lucrat si impodobit frumos, cu lumini inaintu si cu clopo?ei la mana, cu traista legata de gat plina cu colacei si cu prajituri si sa nu vezi pe pe cei mai micu?i sopotind pe la col? de uli?e numarandu-si banu?ii primi?i pentru colinda lor copilareasca ce o inva?asera de la parin?i cu mult inainte de sarbatori. Pe fa?a lor puteai citi pecetea bucuriei care le desfata sufletul lor copilaresc. Cei mai batrani nu se lasau mai prejos, organizau in aceasta noapte o echipa de colindatori si mergeau unii la al?ii si colindau incat rasunau casa, casa romanului crestian. To?i de la mic la mare uitau grijile si necazurile in aceasta noapte a nasterii domnului to?i isi dau mana si se impacau odata cu colinda si cu povestirile lor.

Casele ?aranului roman curate, imbracate frumos cu tot ce aveau mai placut. Paturile mai ales si mai ales unde era fata mare sau flacau in casa i?i era drag sa il vezi asternut cu zeci de lepedeua de panza, misir de lana maestrit lucrate si cu placut gust aranjate precum si lenjeria lor frumos impaturate pe capatul lavi?ei cum sunt car?ile in biblioteci. In paturi zeci de perine cu pene moi ale fetei care isi astepta dupa sarbatori pe?itorii dori?i. Masa la fel acoperita cu 4-5 fe?e de masa din cele mai frumoase. Pere?ii, blidarele erau cu totul impodobite cu stergare, ?esute si cusute de mestera casei la intrecere cu altele.

In fiecare casa unde era fata sau fecior era febra mare in apropierea feciorilor colindatori, stau de veghe pe drum, prin vecini. Cand intrau in casa cu casierul si tarostele, ei aranjau colindatorii in 3-4 grupuri la colindat ca sa fie mai usor si mai bine organizat. Cum au intrat in casa dau buna seara lui Craciun, mai dau mana cu gazda casei, apoi imediat incep colinda, unde era fata o colinda a fetei, unde era fecior, a lui, si uite asa la rand.

Gazda casei astepta colindatorii cu masa impodobita cu un colac mare de grau frumos impletit si lucrat, o sticla de kilogram plina cu rachiu fiarta si rumena si cu cocatur, pancove (gogosi) si alte prajituri. In soba arde focul si pe soba clocaie curachiul cu papusi si crati?a cu carna?i si costi?a "Ca la Craciun" caci vorba romanului "Craciunul fara curechi ca capu fara urechi" si la nunta.

Dupa terminarea colindei se aude vocea starostelui "auzi jupane gazda si feciorii satului to?i sa fi?i sanatosi! Asculta?i feciorii satului ca ii grai mandru si frumos de la milostivul Dumnezeu si de la cei doisprezece apostoli sfin?i si de la gazda de loc Dumnezeu sa ii dea noroc si dumnealui zice asa vazand feciorii satului in casa si in jur de casa mea stii bine ca s-ar cadea sa-i cinstesc dar mai mare cinste si mai frumoasa n-am aflat, cand in camarile mele am cautat, ca un colac din grau curat pe cum Dumnezeu l-a dat, pe care cate ploii l-a plouat cate vanturi reci - calde l-a suflat, dar mai mult bine sa dea Dumnezeu in casa si pe masa jupanului nostru gazda, dar noi cu to?ii ii foarte mul?umim sa traiasca. Atunci to?i flacaii in cor "sa traiasca". Dupa colac ia pe urma sticla cu rachiu si mai rosteste "Inca sa sti?i feciorii satului ne mai cinsteste jupanul gazda de loc Dumnezeu sa-i dea noroc cu o bute de bautura ca sa ne facem cu to?ii voie buna, la ca?i la va ajunge bine la ve prinde, iar la care nu, faca bine si ierte ca le va ajunge de-a inderete, dar noi cu to?ii frumos ii mul?umim sa traiasca. Feciorii din nou "Sa traiasca". Dupa acestea urmeaza prajiturile la fel. Dupa asta starostele se intoarce spre gazda casei si ii zice jupane gazda acu-i acu sa vedem cat de harnic a fost feciorul (fata) dumitale asta vara, cum ia taiat coasa, atunci feciorul scoate portmoneul si achita taxa, s-au tata fetei. Imediat muzica incepe o invaritata scurta, dupa caz, ca sa joace fata din casa si pe gazda mare daca nu-i prea batrana. Mai vin fete de prin vecini in unele cazuri si mai joaca si ele "ca le place sarmanele". Asta se repeta in toata casa unde se colinda, si pana la sfarsitul colindatului, cand bie?ii feciori, obosi?i, nedormi?i abia-si mai trag rasuflul, ragusi?i intorc ruda inapoi leganandu-se pe drum, unii bau?i, unii mai disparusera, cari n-au mai rezistat. Muzican?ii si ei nu prea pot face fa?a cum ar trebui. Apoi se duc spre casa sa se odihneasca pu?in. Cam de obicei aici la noi mai raman case de colindat si pentru a doua zi func?ionarii satului ca preotul, notarul, inva?atorii, primarul, seful de post, preceptor si inca barbate tineri casatori?i mai din vara sau anul trecut cari doresc sa le colinde.

Dupa ce trageam unii un mic pui de somn se sculau somnorosi, se spalau, se imbracau vezi Doamne ca la Craciun si se adunau si plecau la biserica. Dupa iesitul din biserica asteptau aici in fa?a la

sopron cum ii spunem, muzican?ii si mul?i tineri si barbati dar mai multe femei cele mai curioase ca sa vada jocul "dinaintea bisericii". Aici este cel mai interesant moment de la Craciun, cel mai cu drag asteptat. Aici se aduna din timp Comisiile de femei, juriul propiu-zis cari foarte atente si nerabdatoare sa vada care fete mai tinerele vor intra de prima data, fecioare, in joc si mai mult care cu cine va juca, ce fecior o va lua la joc. De aici inainte si din acest moment solemn se dezleaga sacul cu minciunile. Acum au la ce se uita ca sunt trei hore (jocuri) din cele trei sectoare ale satului, din aceste toate au ce spune acasa si prin sat, o sumedenie de nouata?i.

In fa?a bisericii se joaca circa doua trei invartite si pleaca to?i spre casa, unde vor lua cu to?ii masa in familie. Dupa masa vor continua cu colinda pe unde a mai ramas dupa asta mai spre seara daca mai e timp vor mai juca.

In trecut se juca in vreo sura si daca era timp frumos, in drum - Josanii, Susanii acolo la ei, Oratanii la ei unde puteau mai bine. A doua zi la fel. Doar a treia zi se impreuna toate trei sectoarele si acum se incepe hora mai devreme si ?ine pana tarziu.

In zilele noastre de cand s-a construit noul camin cultural se joaca in camin si pentru asta se plateste o anumita taxa.

Aici la noi s-a pastrat obiceiul ca tinerii si chiar si mai in varsta sa se imbrace a doua zi la sarbatori mai mari in cele mai frumoase haine.

La Craciun a doua zi seara s-a pastrat obiceiul ca dupa ce au terminat cu hora se duceau cu fetele la carciuma si mai jucau acolo, si pe banii care au mai ramas din taxele incasate, le fierbeau oale de vin si se ospatau bine, si jucau pana noaptea tarziu.

Acum, a treia zi se aduna feciorii din nou si aduna colacii de la colindat si ii pun in vanzare. Mai demult se puneau la licita?ie si se vindeau bine, ca doar la Craciun femeile fac colacii din faina cea mai buna, iar dupa vanzarea lor, se mai incinge o hora ca la balci pana seara tarziu.

Deci cam in felul acesta petreceau oamenii mai demult la Craciun. Cei mai tineri in felul lor dar si batranii aveau relaxarile si desfatările lor. In postul Craciunului, dupa ce-si terminau seara cu gospodaria si-si adapau vitele se duceau cu vecinii, unii la al?ii si neamurile, la colinzi si povesti, incat ne era drag sa-i ascultam cand eram copiii. Acum dupa cum am spus mai sus ne-am lasat, ne-am modernizat, am uitat si ne-am lasat frumoasele obiceiuri batranesti si am prins altele cari nu ne prea aduce bucurii sufletesti. Ne-am parasit odata cu obiceiurile frumoase si portul frumos ?aranesc si ne-am imbracat ca sticle?ii in nuan?e si culori felurite, de nu ne mai cunoastem barba?ii dintre femei, nici femeile dintre barbati, barba?ii s-au mascat cu barbi, musta?i labar?ate si cu favori?i ca Franz Iosif, femeile ne-au furat pantalonii si frezurile, pe scurt nu mai stii care-s baie?i si care-s fete. Pentru ele e bine ca nu le este frig iarna cu pantaloni. Nu mai stim ce o sa ne mai aduca modele care se schimba pe an ce trece in fel si chip ciudat.

OBICEI DE INMORMANTARE

Cronica Margaului

Daca am povestit despre obiceiuri si datini din trecutul nostru si din timpurile prezente as vrea sa ajungem la capatul calatoriei noastre. In fuga voi descrie in mare si obiceiul din trecut la inmormantare.

De cand e lumea au fost oameni mai alesi unii dintre al?ii, mai scola?i, mai cu multa carte cum se spune mai bine vazu?i, mai boga?i, al?ii mai pu?in boga?i si din pacate din acestia sunt mai mul?i. De aceea cand moare vreun om mai saracu? si inmormantarea este mai saracu?a, deoarece nu prea multa lume ia parte la ea, dar totusi pe de alta parte este mai bine ca nici cheltuiala nu-i asa mare si poate ca nici neamuri multe n-are. In schimb cand moare vre-un instarit se aduna lume multa aproape ca la nunta, atat la priveghere cat si la inmormantare, apoi ce sa spunem ca se fac mari cheltuieli.

Pentru a se fali cheama doi si trei preo?i care golesc buzunarele. In timpul din urma am avut aici un preot care n-a mai stiut ce sa faca, si s-a gandit sa faca un nou obicei, impar?ind si inmormantarile in

categoriilor, doua si trei clase si anume: inmormantarea simpla cu un singur preot si inmormantarea de lux cu mai multi preoti, urcandu-se in felul acesta dubla plata. Apoi vin groapa cu trei patru categorii si aici: cu termen de sapte ani, randul 1- 1000 lei, randul 2- 800 lei, randul 3 - 500 lei si randurile patru si altele 250 lei. Pentru locul de veci se mai adauga pentru fiecare groapa o taxa de 1000 lei la fiecare rand. Apoi alte cheltuieli 300-400 de colaci, care se comanda la Huedin, sicriu de lux de la 1200 la 2000 unul, tot de la Huedin, astea ca astea dar bautura care a devenit foarte scumpa o adevarata nenorocire de care pocai?ii nu poarta grije. La cina de taina mancarea se pregateste ca la o nunta asa mai mica. Se cumpara si se taie porc, pasari, salam, diferite aperitive, vara se taie mieii, oi etc. Si ce-i mai interesant ca nici cel mai sarac nu se lasa mai jos. Asa ca o inmormantare de mijloc costa 5000-6000 lei, una mai de lux 10.000- 15.000 lei.

La tinerii necasatori?i, si in trecut ca si in prezent se obisnuieste sa-i puna brad (sul?a) la cap, inalta de 10-12 metri care se impodobeste cu fel de fel de batiste, ciupi de lana vopsi?i, panglici etc.

La oamenii maturi se trag toate clopotele cand moare, in numar de trei, iar la copiii numai doua.

In cimitirul extern - din jos se ingroapa cei ce nu au posibilita?i sa-si plateasca locul (groapa) aci langa biserica. Pana nu demult nu se platea locul de groapa din cimitirul extern, dar de ca?iva ani s-a hotarat de catre conducerea bisericii (din lipsa de fonduri) sa se puna o taxa de 150 lei de o groapa, si s-a mai urcat, s-a dublat ca acum este de 500 lei.

In trecut ca si acum pe cei mor?i, la mare distan?a ii aduceau cu carul cu boi, cu doi si cu patru boi dupa imprejurari si situa?ia materiala. La boi din afara se punea un corn, respectiv se introducea un colac in cornul bouului si peste el un stergar frumos si inca un bradule? mic legat la coarnele fiecarui bou. La femei si fete tinere se mai lega o naframa foarte frumoasa, neagra langa colac.

Pe mor?ii care au locuit mai aproape de cimitir ii aduceau pe scaune anume facute si ?ineau cate patru si in cazuri excep?ionale si sase inisi de scaune, si la fiecare barbat i se punea pe sicriul mortului un stergar frumos la cruce si la prapore la fel. Au fost cazul ca daca a fost mortul tanar baiat i s-a dat traista de lana pe sicriu si cruce si la prapore.

In ultimul timp se aduc mor?ii (unii) cu masina (camionul platforma imbracat cu lepedeua de lana frumoase si in jolj negru de jur imprejur.

Cu 50-60 ani in urma se da la mort vase de lut si de sticla (canceaua, oale, cani) si se impar?eau la femei mai ales, inainte de a porni la groapa. De circa 20-30 ani se cumpara cani de por?elan si se impart drept pomana cand se face prohodul mortului la sase saptamani, cand se aduce la groapa si vin si ceva cozonac.

Se mai pastreaza un obicei inca din vechime ca indata ce s-a pornit din ocolul mortului, o femeie mai ales ramane in casa si ia in mana o oala de pamant si o izbeste in use incat se face ?andari toata si pocneste ca un pistol, aceasta ar insemna ca mortul sa nu duca binile din casa doar cat a ramas in oala ce s-a spart.

Dupa terminarea prohodului la mort acasa, preo?ii si cantare?ul precum si sfatul sunt chema?i in casa la cina de taina a mortului in cele mai dese cazuri, pe motivul ca daca-i distan?a mai mare sa nu mai mearga la casa de unde a fost mortul - sa nu oboseasca - iar daca ii mai aproape de biserica raman si dansii pana dupa ingropaciune sa fie cu to?ii laolalta. In timpul cat preo?ii i-au masa in casa, ramasi?ele mortului impart colacii si servesc ?uica la to?ii cei cari au asistat la prohodul mortului.

In urma cu 40-50 de ani in multe cazuri se petrecea mortul la groapa cu un clarinetist care se urca in car cu boi impreuna cu un grup de femei si impreuna, cu aceiasi melodii se cantau dupa mort pana la groapa.

Dupa terminarea prohodului acasa la mort se canta mai inainte "hora mortului" de catre cantor, un fel de cantec trist cu text, din trecutul mortului a familiei, boala si suferin?ele mortului pana a fost in via?a, harnicia, vrednicia etc. Acum de ca?iva ani incoace a fost oprit acest obicei. Si era platit."